

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

P o z n á m k a :

1 Klanica, Zd., Sídliště z doby hradištní v Dol. Bojanovicích /okr. Hodonín/, Přehled výzkumů 1969, Brno 1971, 24 - 25.

Die erste Grabungssaison der Siedlung in der Flur Zbrod bei Mutěnice /Bez. Hodonín/. Die Siedlung, die ca. 9km in Luftlinie von der Fürstenburg des grossmährischen Zentrums in Mikulčice entfernt liegt, ergab ausser äneolithischen und latènezeitlichen Objekten ungefähr 30 Hütten und Gruben, die in die Zeit der ältesten slawischen Besiedlung datiert sind. Die Erdhütten /Halbsemljanka/ mit einem steinernen Herd in der Ecke enthielten unverzierte Keramik vom Prager Typus, die durch einen Kamm, dessen Griff zu einem schmalen Dreieck zugeschnitten ist und durch Anhängerbruchstücke in Dreieckform, aus Kupferblech hergestellt, in das 6. - 7. Jahrhundert datiert ist. Hier wurden auch Hütten untersucht, die wir in das 8. - 10. Jahrhundert datieren können. Sie enthielten Funde, die mit den in Mikulčice entdeckten Funden analogisch sind.

KOSTROVÉ HROBY Z 8. - 9. STOLETÍ V PRUŠÁNKÁCH

/ okr. Hodonín /

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 21 /

Při stavbě vodárenského objektu na pozemku JZD v Prušánkách narazili dělníci na kostru, u níž ležely zlaté náušnice. Nález ohlásil na základnu AÚ ČSAV v Mikulčicích a 20. 8. 1975 byl zahájen na místě záchraňovací výzkum. Slovanské pohřebiště v Prušánkách je vzdáleno devět kilometrů /vzdušnou čarou/ od knížecího hradu v Mikulčicích. V době od 27. 8. do 1. 10. zde pracovalo 7 dělníků, technicky spolupracovali Radovan Rutar a Rostislav Skopal.

Celkem bylo prozkoumáno 31 hrobů, z toho jen 6 bez nálezů. Hrobové jámy měly většinou kolmé stěny, v jednom případě se vyskytl výklenek. Ve 20 hrobech byly zjištěny zbytky rakví nebo dřevěného obložení. Z pohřebiště máme k dispozici 24 nádob.

Do 8. století může být datován soustruhovaný kostěný jehelníček, dále bronzové náušnice s velkou dutou kuličkou a zejména zlaté náušnice kottlašského typu, nalezené společně s pozlacenou kruhovitou sponou, zdobenou motivem vzájemně se proplétajících hadů.

Körpergräber aus dem 8. - 9. Jahrhundert in Prušánky /Bez. Hodonín/. Beim Baue eines Wasserwerkobjektes auf dem Grund der LPG in Prušánky stiess man auf ein slawisches Gräberfeld. Bei der Rettungsgrabung wurden 31 Gräber geborgen, von diesen waren nur 6 fundlos. In 20 Gräbern stellte man Überreste von Särgen oder einer Holzverschalung fest. Von den Funden in den Gräbern kann ein beinerner Nadelbehälter und ein goldener Ohrring des Kottlacher Types in das 8. Jahrhundert datiert werden. Das slawische Gräberfeld in Prušánky ist 9km von der Fürstenburg in Mikulčice entfernt.

BIRITUÁLNÍ POHŘEBIŠTĚ Z DOBY HRADIŠTNÍ A PRAVĚKÉ SÍDLIŠTĚ A POHŘEBIŠTĚ V NECHVALÍNĚ

/ okr. Hodonín /

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 22, 23 /

Začátkem května 1975 ohlásila V. Pouchlá na základnu AÚ ČSAV v Mikulčicích, že při zemních pracích, prováděných kyjovským JZD v trati Homole a Nivky v Nechvalíně dochází k porušování kostrových hrobů. Ve dnech 14. a 15. 5. jsme na základě tohoto hlášení prozkoumali hrob, jenž obsahoval sekeru, ostruhy, kopí, vědérko a jiné předměty, typické pro výstavu bojovníckých hrobů velkomoravského období. V průběhu rozsáhlého záchraňovacího výzkumu, který jsme od 22. 5. do 26. 8. 1975 provedli za součinnosti s JZD Kyjov, bylo prozkoumáno celkem 108 hrobů a 50 sídlištních objektů. Výzkumu se účastnilo průměrně 5 pracovníků, technicky spolupracovali Rostislav Skopal a Alois Schovanec.

Početně největší skupinu zjištěných památek tvoří kostrové hroby, které podle typických velkomoravských milodarů můžeme rámcově datovat do 9. až 10. století. Hrobové jámy se odlišovaly od správového podloží nikoliv barvou, ale pouze jinou konsistencí zeminy, která byla v poměru k neporušené půdě většinou měkčí. Jednoduché hrobové jámy měly většinou kolmé rovné stěny, ve 28 případech se v

dolní části hrobové jámy vyskytly na podélných stěnách stupně. Velmi zajímavé byly hroby s výklenky /hrob č. 61, 65, 68, 86/, které mají obdoby v blízkých Strážovicích i na jiných moravských nalezištích¹ a jsou dokladem úzkých kontaktů našeho území s oblastí severního pobřeží Černého moře. Ve 35 hrobech byly zjištěny zbytky rakví nebo podobných dřevěných konstrukcí, v nichž byl nebožtík. Kostry ležely v obvyklé natažené poloze, jen výjimečně /hrob 32, 86/ leželi mrtví v poloze skrčené. Pohřebiště bylo poměrně bohatě na nálezy. V hrobech bylo nalezeno 24 stříbrných náušnic, 19 bronzových a dvě náušnice pozlacené. Na pohřebišti byly zastoupeny i pozlacené gombíky s tepaným figurálním motivem. Z bohatých mužských hrobů uvádíme hrob 36 s mečem. Celkem ve třech případech byli bojovníci v Nechvalíně vybaveni kopími, ve třech případech sekerami, v pěti případech ostruhami atd. Třicet hrobů obsahovalo keramiku.

Velmi zajímavou skupinou památek zjištěných v Nechvalíně jsou žárové hroby, které podle zdobené keramiky jednoduchých profilací můžeme datovat do 7. - 8. stol. etí. Tyto žárové hroby jsou roztroušeny mezi jámami kostrových hrobů a nelze vyloučit, že část z nich byla již před započatím výzkumu zničena orbou nebo při zemních pracích. V některých případech nebyl popel zemřelého uložen v nádobě, nýbrž vysypán na hromádku a nádobou jen přikryt.

Relativně malou skupinu tvoří kostrové hroby laténské /7 případů/. Šlo však o pohřby poměrně bohatě vybavené. Byly zde nalezeny tři železné spony, pět bronzových náramků s pečetítkovitými konci, jeden pár nánožníků a dvě na kruhu robené situly.

Při výzkumu pohřebiště byla zároveň prozkoumána i část pravěkého sídliště /kultura volutová, vypíchaná a kultura nálevkovitých pohárů/. Většinou šlo o jámy kotlovitého či hruškovitého tvaru, které obsahovaly jen poměrně málo materiálu. Stopy po nadzemních stavbách nebyly zjištěny.

P o z n á m k a :

1 Poulík, J. : Staroslovanská Morava. Praha 1948, str. 74 ad.

Birituales Gräberfeld aus der Burgwallzeit und eine prähistorische Siedlung und Gräberfeld in Nechvalín /Bez. Hodonín/. In Zusammenarbeit mit der LPG Kyjov wurden bei einer Rettungsgrabung insgesamt 108 Gräber und 50 Siedlungsobjekte geborgen. Die Mehrzahl der Körpergräber gehört der slawischen Kultur des grossmährischen Zeitabschnittes an. Unter diesen war ein Grab mit einem Schwert ausgestattet, in fünf Fällen mit Sporen, in drei Fällen kam eine Lanzenspitze und eine Axt vor. Dreissig Gräber enthielten typische slawische Keramik des IX. - X. Jahrhunderts. In Frauengräbern fand man unter anderem 24 silberne Ohringe, einer vollendeten handwerklichen Arbeit. Reich ausgestattet waren auch Gräber, die der latenezeitlichen Kultur angehören ///. Die Siedlungsobjekte gehören überwiegend Kulturen der jüngeren Steinzeit an.

SLOVANSKÁ POHŘEBIŠTĚ V RAJHRADĚ A V RAJHRADICÍCH U REBEŠOVIC

/ okr. Brno - venkov /

Čeněk S t a ň a, AÚ ČSAV Brno

Zachraňovací výzkum na velkomoravském pohřebišti v Rajhradě v poloze "Stráně nad Habřinou" měl v roce 1975 hlavně zjistit, pokračují-li hroby při terase na sever, aby se přiblížilo objasnění vztahu o-bou známých slovanských pohřebišť¹. Plán Státního statku vysadit na pozemku již na jaře 1976 vinnou sadu vedl k rozšíření výzkumu i do míst, kde skončily archeologické práce v roce 1953. Celkem byla v uplynulé sezoně prozkoumána plocha asi 4.000 m², na které bylo odkryto 9 a 27 velkomoravských hrobů, jeden neurčený a tři únětické hroby, 16 a 6 sídlištních objektů /jeden s moravskou malovanou keramikou - srovn. zprávu v tomto PV, 4 únětické a další horákovské na rajhradské ploše - o posledních referuje J. Nekvasil, a velatické na druhé ploše - 6 jam a 20 kúlových jamek, z nichž 8 vytvářelo pravidelnou řadu 1 m dlouhou, takže mohou představovat část kúlové stavby/.

Nejdůležitějším výsledkem výzkumu 1975 je stanovení okrajů dvou velkomoravských pohřebišť, která jsou od sebe asi 250 m vzdálena. Větší z nich je na katastrálním území Rajhradu, na jižním svahu návrší. V letech 1972 - 1975 na něm bylo odkryto 496 kostrových hrobů a dalších 55 bylo zaregistrováno v druhotném uložení². V uplynulém roce 1975 tam bylo 10 hrobů - jeden s kostrou ve skrčené poloze, bez nálezu, s neobvyklou orientací /JJV - SSZ, hlava 162°, devět jich tvořilo skupinu při terase v jihozápadním cípu odkryté plochy : čtyři byly bez nálezu, z pěti hrobů pocházejí 3 bronzové a dvě stříbrné náušnice, skleněný korálek, dva hliněné přesleny, nádoba, železné kování vědérka, železné nože, šípky, ocílka, křesací kaménky a kamenný brousek. Ve dvou hrobech ležely dvě kostry, v prvním patrně muž a žena, v druhém žena a dítě.

Druhé pohřebiště je na katastru Rajhradic, nedaleko od Rebešovic³. Pozitivně z něho známe 243 slovanských hrobů. Při posledním výzkumu byly znovu otevřeny některé hrobové jámy z roku 1952/53 a no-

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně